

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αναστασάκης Μιχ., **Η Μάχη της Σιατίστης, όπως την έζησεν ο αρχηγός των εθελοντών Κίτσαμιτών Μιχ. Αναστασάκης**, άρθρο στη ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ, εφημερίδα Κοζάνης, αριθμ. φύλλου 652, της 4^{ης}/11/1962.
- Ανδριώτης Μιχαήλ, **ομιλία για την επέτειο της 4^{ης} Νοεμβρίου 1912**, στη Σιάτιστα, στις 4/11/1970.
- Αποστόλου Ιωάννης, **Ιστορία της Σιατίστης**, εκδοτικός οίκος Δημητράκου Α.Ε., Αθήναι 1929.
- Βαβουλές Νικόλαος, **Ανέκδοτες σημειώσεις σχετικές με τη Μάχη της 4^{ης} Νοεμβρίου 1912 του Παντελή Βαβουλέ**, δημοσίευμα της εφημερίδας των Χανίων ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, φ. της 19^{ης}/12/2015 με τίτλο **Σιάτιστα και Κίτσαμος**.
- Γκανούλης Γεώργιος, **Τα πρώτα ελεύθερα Χριστούγεννα** το οποίο δημοσιεύτηκε στο ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ 1957 του Ν. Σφενδόνη.
- Διεύθυνση Ιστορίας Στρατού, **έγγραφο με τα ακόλουθα στοιχεία: ΓΕΝΙΚΟ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΣΤΡΑΤΟΥ //Δ/ΝΣΗ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΣΤΡΑΤΟΥ //ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΚΔΟΣΕΩΝ/2 //Φ. 900/84/867791 //Σ. 685 Αθήνα, 18 Σεπ 15.**
- Διεύθυνση Ιστορίας Στρατού, **έγγραφο με τα ακόλουθα στοιχεία ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ, Δ4 (Δ/ΝΣΗ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΣΤΡΑΤΟΥ), ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ/2, Φ.205.3/199/1095995, Σ.690, Αθήνα, 29 Σεπ 17**
- Διεύθυνση Ιστορίας Στρατού, **Επίτομη Ιστορία των Βαλκανικών πολέμων 1912-1913**, Αθήνα 1987.
- Διεύθυνση Ιστορίας Στρατού, **Ο Μακεδονικός Αγών και τα εις Θράκη Γεγονότα**, Αθήνα 1979.
- Διεύθυνση Ιστορίας Στρατού, (ΔΙΣ), **Ο Ελληνικός Στρατός κατά τους Βαλκανικούς Πολέμους 1912-1913**, Τόμος Α΄, Αθήνα 1988.
- Δικόνυμος ή Μακρής Γεώργιος, **Ημερολόγιον πολέμου 1912 και 1913 εν Μακεδονία και Ηπείρω**. Μεταγραφή, Εισαγωγή, Σχόλια, Επιμέλεια Γ. Βέλκος. Εκδόσεις "Γιαχούδη", Θεσσαλονίκη 2003.
- Δεμέτη Κατερίνα, **Ήπειρος – Ζάκυνθος: Μια αμφίδρομη σχέση. Η συμβολή του Αλέξανδρου Ρώμα στην απελευθέρωση της Ηπείρου**, ομιλία στην εκδήλωση την αφιερωμένη στον

- μαχητή του Δρίσκου, ΑΛΕΞΑΝΔΡΟ ΡΩΜΑ, στα Ιωάννινα, τη Δευτέρα 24 Νοεμβρίου 2014.
- Ζυγούρης Φίλιππος, **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, επιμέλεια Θεοδώρα Ζωγράφου – Βώρου, ιδ. έκδοση, Σιάτιστα 2010.
- Ηπίτης Αντώνιος, **Επίσημον Ημερολόγιον**, δημοσιευμένο στην εφημερίδα της Κοζάνης ΒΟΡΕΙΟΣ ΕΛΛΑΣ, φύλλα 180, 181.
- Καλοσύπη Ξανθίπη **Ο θάνατος του εθελοντού**, εφημερίδα ΕΜΠΡΟΣ, φύλλο της 1^{ης} /10/1915.
- Καραβίτης Ιωάννης, **Ο Βαλκανοτουρκικός πόλεμος, Η απόβαση στη Σάμο, Ο Κρητικός αγών, Απομνημονεύματα**, επιμέλεια Γιώργος Πετσίβας, εκδόσεις Πετσίβα, Αθήνα 2001.
- Κελαϊδής Πάρις, **Κρητικοί εθελοντές στους απελευθερωτικούς πολέμους 1912-13**. Εκδόσεις "Καράβι και τόξο", Αθήνα 1995.
- Κελαϊδής Σταύρος, **Εθελοντικά Σώματα Κρητών εν Μακεδονία, ήτοι Δράσις αυτών κατά τον Βαλκανοτουρκικόν πόλεμον**. Εκ του τυπογραφείου Αλεξ. Βιτσικουνάκη, εν Αθήναις 1913.
- Κλαδάς Νικ., **άρθρο με τίτλο Η ΣΙΑΤΙΣΤΑ**, αναδημοσιεύτηκε στην εφημερίδα της Κοζάνης ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ, φύλλο 652 της 4^{ης}/11/1962.
- Λαχανοκάρδης Ηρ., **Παλαιά και Νέα Αλεξάνδρεια, σύντομος ιστορική ανασκόπησής του Αλεξανδρινού Ελληνισμού κατά τα τελευταία 50 έτη**, εκδότης βιβλιοπωλείον Σπ. Γρίβα, τύποις Πατριαρχικού Τυπογραφείου, Αλεξάνδρεια, 1927.
- Λουρανδάκης Κων/νος, **1912-1913 Η Μάχη της Σιατίστης (4η Νοεμβρίου 1912). Αναμνήσεις και εντυπώσεις γραφείσαι δια το Ημερολόγιον Δυτικής Μακεδονίας**. Ημερολόγιον Δυτικής Μακεδονίας 1933, έκδοση «Βορ. Ελλάδος», Κοζάνη.
- Μακριδάκης Εμμανουήλ. **“Ο Φρεξ Χανίων στο διάβα των αιώνων”** Μάντακας Ιωάννης*, **Ελληνοτουρκικός και Ελληνοβουλγαρικός πόλεμος 1912-1913**, Κρήτη 1995.
- Μυλωνάς Γεώργιος, **Η Δράσις των ανταρτικόν σωμάτων εν Μακεδονία κατά τον πόλεμο του 1912-1913**, εν Βόλω, εκ του τυπογραφείου της εφημ. Η ΘΕΣΣΑΛΙΑ, 1913.

- Νικλάμπας Νικ.*, **Το Λεύκωμα των Αγωνιστών 1912-1922**, Αθήνα χ.ε., 1927.
- Παναγιωτάκης Γιώργος, **20ος αιώνας. Η ιστορία των Κρητικών αγώνων εκτός Κρήτης**, ιδ. έκδοση, Κρήτη 2010.
- Παπαδάκης Νικόλαος, **Για την Κρήτη και τη Μακεδονία, Ο Λεωνίδας Παπαμαλέκος και τα γεγονότα της εποχής του (1890-1912)**. Έκδοση Πολιτιστικού Συλλόγου Βάμου Ο ΠΡΙΝΟΣ και Συλλόγου Βαμιανών Αττικής Ο ΒΑΜΟΣ, Βάμος 2008.
- Παπαπολυβίου Πέτρος, **Η Κύπρος και οι Βαλκανικοί Πόλεμοι. Συμβολή στην Ιστορία του Κυπριακού Εθελοντισμού**, διδακτορική διατριβή, Θεσσαλονίκη 1996
- Περίδης Αρίστος, **Στα κανόνια μας**. Εκδόσεις Ελεύθερη Σκέψις. (Φωτοαντιγραφική ανατύπωση από την έκδοση του εκδοτικού οίκου του Αντωνίου Δαμιανού στο Κάιρο το 1914), Αθήνα 1999.
- Σουλογιάννης Ε., Η συμβολή των Ελλήνων της Αιγύπτου στους αγώνες του Έθνους στην περίοδο 1912 και εξής, σελ. 121-130 στο βιβλίο **Η ΕΛΛΑΔΑ ΤΩΝ ΒΑΛΚΑΝΙΚΩΝ ΠΟΛΕΜΩΝ 1910-1914**, έκδοση της Εταιρείας Ελληνικού Λογοτεχνικού και Ιστορικού Αρχείου, Αθήνα 1993.
- Στρακαλής Μιλτιάδης, **50 έτη Ελευθερίας**, έκδοσις του Δήμου Σιατίστης, Τύποις Τσιρώνη, Αθήναι 1962.
- Τζιμόπουλος Γιάννης, **Η Απελευθέρωσις της Δυτικής Μακεδονίας από την Τουρκική σκλαβιά**, Θεσ/νικη 1974.
- Τόζης Γιάννης Αργυρίου, **Αόρατες αναλαμπές**, εκ του τυπογραφείου Χ. Σταματάκη και Σίας, Εν Νέα Υόρκη 1918.
- Υπουργείον Στρατιωτικών, ειδική επιτροπή εκατονταετηρίδος, **Αγώνες και Νεκροί 1830-1930**, εν Αθήναις 1930.
- Χατζόπουλος Δημ., **Οι Γαριβαλδinhoι και η μάχη του Δρίσκου**, εν Αθήναις, εκδοτικός οίκος Γεωργίου Φέξη, 1914.

* Τα βιβλία μας υπέδειξε ο κ. Μανώλης Μακριδάκης

ΛΕΞΙΚΑ -ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΕΣ

Εκδοτικής Αθηνών, **Παγκόσμιο Βιογραφικό Λεξικό**.

Επίτομο λεξικό της Ελληνικής Ιστορίας, Πρόσωπα - Γεγονότα - Ημερομηνίες - Χάρτες - Συνθήκες. Έκδοση: ΤΟ ΒΗΜΑ,

2004. Επιμέλεια: Βαγγέλης Δρακόπουλος - Γεωργία Ευθυμίου.

Μεγάλη Στρατιωτική και Ναυτική Εγκυκλοπαίδεια .Αθήνα 1929.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

ΑΘΗΝΑΙ, εφημερίδα Αθηνών, φύλλο της 22^{ας} /11/1912

ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ, εφημερίδα Αθηνών, φύλλο της 22^{ας}/11/1912.

ΑΤΛΑΝΤΙΣ, εφημερίδα Νέας Υόρκης, φύλλο της 11^{ης}-10-1912.

ΒΟΡΕΙΟΣ ΕΛΛΑΣ, εφημερίδα Κοζάνης, φύλλο 180 της 26^{ης} /10/1930 και φύλλο 181 της 2^{ας} /11/1930.

ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ, εφημερίδα Κοζάνης, φύλλο 652 της 4^{ης} /11/1962 (φιλική προσφορά του κ. Ν. Κ. Ψημμένου) και φύλλο της 13^{ης} /11/1971.

ΕΜΠΡΟΣ, εφημερίδα Αθηνών, φύλλο της 2ας/10/1912 της 1^{ης}/11/1912, της 22^{ας}/11/1912, της 18^{ης}/11/1913 και της 1^{ης}/10/1915.

Η ΑΜΑΛΘΕΙΑ εφημερίδα Σμύρνης, φύλλο της 30^{ης}-4-1855.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ, εφημερίδα Θεσσαλονίκης φύλλο της 5^{ης} /11/1913, και της 6^{ης} /11/1970.

ΝΕΑ ΗΜΕΡΑ ΤΕΡΓΕΣΤΗΣ, εφημερίδα Αθηνών, φύλλο της 12^{ης}/11/1912, 22^{ας}/11/1912 και της 12^{ης}/1/1913.

ΠΑΤΡΙΣ, εφημερίδα Αθηνών, φύλλο της 5^{ης}/10/1912, της 12^{ης}/11/1912, και της 22^{ας}/11/1912.

ΣΚΡΠΗ, εφημερίδα Αθηνών, φύλλο της 12^{ης}/11/1912 και της 22^{ας}/11/1912.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ

- ◆Ανέμη, Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Νεοελληνικών Σπουδών. Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Κρήτης.
- ◆Βουλή των Ελλήνων, Ψηφιακή Βιβλιοθήκη, Εφημερίδες και Περιοδικά-Μικροταινίες.
- ◆Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος, Ψηφιακή συλλογή εφημερίδων εφημερίς.
- ◆Κοβεντάρειος Δημοτική Βιβλιοθήκη Κοζάνης.
- ◆Μανούσεια Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Σιάτιστας.
- ◆Ψηφιακή Βιβλιοθήκη των Δημοσίων Βιβλιοθηκών.

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

Επίσημη ιστοσελίδα Στρατιωτικής Σχολής Ευελπίδων.

http://www.elemedu.upatras.gr/eriande/synedria/synedrio4/praktika1/kontakos_kountouris.htm

<http://www.siatistanews.gr>

<http://www.kritesad.gr/paradosi-kai-ethima-tis-kritis/113-andrikiforesia>

<http://www.haniotika-nea.gr/siatista-ke-kisamos/>

<http://intooutlook.blogspot.gr/search?q=%CE%94%CE%B5%CE%BC%CE%AD%CF%84%CE%B7&updated-max=2015-08-05T11:51:00-07:00&max-results=20&start=10&by-date=false>

ΑΡΧΕΙΑ

Ψηφιοποιημένο Αρχείο της Διεύθυνσης Ιστορίας Στρατού,
Αναζήτηση Πεσόντων, <http://dis.army.gr/el/content/search-casualties>.

ΓΕΝΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ- ΑΡΧΕΙΟΜΝΗΜΩΝ

<http://arxeiomnimon.gak.gr>

ΓΕΝΙΚΟ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΣΤΡΑΤΟΥ, Δ4 (Δ/ΝΣΗ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΣΤΡΑΤΟΥ), ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ/2 ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΑΥΣΩΛΕΙΟ Δ. ΣΟΛΩΜΟΥ ΚΑΙ Α.ΚΑΛΒΟΥ στη Ζάκυνθο

Οι αναγραφές στο ΗΡΩΟ της πόλης μας.

Οι φωτογραφίες των αποσπασμάτων των εφημερίδων προέρχονται από την Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Εφημερίδων και Περιοδικού τύπου της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος και από την Ψηφιακή Βιβλιοθήκη της Βουλής των Ελλήνων.

Ευχαριστώ:

- τους υπεύθυνους στα Γενικά Αρχεία του Κράτους (ΑΡΧΕΙΟΜΝΗΜΩΝ), στη Δ/ση Ιστορίας Στρατού, τον κ. Κ.Γ.Κουμαρίδη στον ΕΛΙΑ Θεσσαλονίκης
- Το Δ.Σ, του Μουσείου Μουσουλίου Δ.Σολωμού και Α. Κάλβου στη Ζάκυνθο
- Τις Υπηρεσίες του Δήμου Βοΐου
- Τη Δ/ση και το προσωπικό της Μανούσειας Δημόσιας Κεντρικής Ιστορικής Βιβλιοθήκης Σιάτιστας
- την κ. Αικατερίνη Δεμέτη
- τον κ. Μανώλη Μακρινδάκη
- τον κ. Γεώργιο Μπόντα
- τον κ. Χαρίσιο Ράμμο
- τον κ. Νικόλαο Ψημμένο

για την ευγενική παροχή τεκμηρίων και πληροφοριών χρήσιμων στην έρευνα και επιβεβαίωση του υλικού της εργασίας.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες οφείλω στην κ. Καλλιόπη Μπόντα-Ντουμανάκη για το πολύτιμο αρχειακό υλικό που μου πρόσφερε αλλά και για την γενικότερη συμπαράσταση στην εκπόνηση της εργασίας αυτής.

Αικατερίνη Ζωγράφου
Σιάτιστα 2017

